

Країни групи А – це ті країни, які планують взаємодію з представниками української ділової культури. Країни групи Б – це країни, з якими планують взаємодіяти представники української нації.

На основі проведеного дослідження особливостей комунікаційних процесів, притаманних українській бізнес-культурі, розроблено ряд практичних рекомендацій щодо особливостей проведення переговорів з українськими партнерами:

1. Представники країн першої групи (до якої належить Україна) не відчують особливих проблем у спілкуванні ні за жодним з параметрів. Але в той же час слід враховувати табу, які для кожної країни різні.

2. Бізнесмени з другої групи країн, до якої належать представники країн Балтії і деяких країн Європи, у процесі переговорів будуть орієнтуватися на завдання, а не на людський фактор. Саме тому вони повинні враховувати і поважати бажання українських партнерів щодо пізнання співрозмовника до початку переговорів та налагодження дружнього контакту. Дуже важливі постійні візити й дзвінки українським партнерам, що сприяє встановленню атмосфери взаєморозуміння. Також слід врахувати, що якщо на перших зустрічах українці демонструють спокійні, стримані манери, то далі вони можуть проявляти більш емоційну поведінку.

3. Представники третьої групи (ОАЕ, Єгипет, Туреччина, Греція, Бразилія, Мексика) повинні враховувати те, що українці більш стримані у відносинах, ніж вони.

4. Бізнесмени четвертої групи країн, до якої належать країни Канади, Австралії, США, мають найбільші культурні відмінності. Представники цих груп країн у процесі переговорів жорстко орієнтовані на завдання, вони готові "приступити до справи" відразу після знайомства з потенційним партнером. Вони живуть в егалітарному суспільстві, і тому відчують себе незручно перед обличчям статусних відмінностей, за винятком тих, що спрямовані на особисті досягнення. Тому вони повинні звернути увагу саме на встановлення дружніх відносин з українськими партнерами.

5. Представники п'ятої групи (Франція, Бельгія, Італія, Іспанія, Угорщина) мають враховувати, що українці, перш за все, орієнтовані на відносини, а не на завдання, і що рівень невербальної поведінки у представників української нації нижче, ніж у їх бізнес-культури.

У сучасному крос-культурному менеджменті існує низка інших концепцій і методик щодо вивчення культури. Однак розглянуті методики Г. Хофстеді та Ф. Тромпенаарса, Ф. Хемпдена-Тернера та запропонована матриця є найбільш універсальними, саме тому міжнародному менеджеру рекомендується використовувати їх як інструмент вивчення національно-культурних особливостей окремих працівників в інтересах підвищення ефективності їх роботи і діяльності міжнародної фірми в цілому.

Напрямами подальшого дослідження буде аналіз інших складових української бізнес-культури у контексті крос-культурного менеджменту, а саме: мовних бар'єрів, невербального спілкування, стереотипів нації, сприйняття та рівня етноцентризму українців.

Література: 1. Выжлецов Г. П. Аксиология культуры / Г. П. Выжлецов. – СПб. : Изд. С.-Петербургского университета, 1996. – 152 с. 2. Корженко В. В. Влияние национальной культуры на формирования модели управления: методики кросс-культурного менеджмента [Электронный ресурс] / В. В. Корженко, Ж. А. Писаренко // Актуальные проблемы государственного управления. – 2009. – № 1 (35). – Режим доступа : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Apdu/2009_1/index.html. 3. Алешина И. В. Западная и восточная деловые культуры [Электронный ресурс] / И. В. Алешина. – Режим доступа : <http://imperia.net.ua/modules.php?name=xImp&newsid=6441&xccatid=3>. 4. Бунина В. Г. Кросс-культурный менеджмент и межкультурная коммуникация : учебное пособие / В. Г. Бунина. – М. : ГУУ, 2008. –

128 с. 5. Hofstede G. Culture and organizations: software of the mind / G. Hofstede. – London ; New York : Mc Graw-Hill, 1991. – 219 p. 6. Костин А. И. Кросс-культурный менеджмент и политическая среда в условиях глобализации экономики / А. И. Костин, И. А. Костина // Вестник Московского университета. Сер. 12 : Политические науки. – 2005. – № 1. – С. 103–131. 7. Палеха Ю. I. Ключи до успіху, або Організаційна та управлінська культури / Ю. I. Палеха. – К. : Вид. Європейського університету фінансів, інформаційних систем, менеджменту і бізнесу, 2000. – 211 с. 8. Петрушенко Ю. М. Когнітивна концепція крос-культурного менеджменту / Ю. М. Петрушенко, Т. А. Голець // Вісник СумДУ. Серія : Економіка. – 2008. – № 1. – С. 120–128. 9. Mitry D. Managerial leadership and cultural differences of Eastern European economics [Electronic resource] / D. Mitry, T. Bradley. – Access mode : <http://marketing.byu.edu/htmlpages/ccrs/proceedings99/mitrybradley.htm/>.

Рецензент
докт. екон. наук,
професор Дороніна М. С.

Стаття надійшла до редакції
18.02.2011 р.

УДК 477.53

Журавльова Ю. Ю.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОГРАМ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Анотація. Розглянуто необхідність підтримки малого підприємства саме на місцевому рівні. Досліджено діяльність Регіонального фонду підтримки підприємства по Полтавській області, який має відповідні програми.

Анотация. Рассмотрена необходимость поддержки малого предпринимательства именно на местном уровне. Исследована деятельность Регионального фонда поддержки предпринимательства по Полтавской области, который имеет соответствующие программы.

Annotation. The need to support small businesses at the local level is studied. The activity of the Regional fund of financial business support in Poltava region, which has the appropriate programs is suggested.

Ключові слова: мале підприємство, програми підтримки малого підприємства, регіональний фонд, фінансування, стан розвитку.

Інтеграція України у світове товариство передбачає створення оптимальної структури економіки країни. Саме розвиток малого бізнесу суттєво впливає на структурну перебудову економіки, надає їй певну гнучкість, мобілізує крупні фінансові і виробничі ресурси населення, акумулює в собі потужний антимонопольний потенціал, служить серйозним фактором розв'язання соціальних завдань. Досвід багатьох зарубіжних країн свідчить, що малі підприємства при всебічній державній підтримці сприяють створенню нових робочих

місць, насиченню ринку необхідними товарами і послугами та їх експорту, а також забезпечують значний внесок у валовий внутрішній продукт.

Одним з основних способів стабілізації економіки України є проведення цілеспрямованої соціально-економічної державної та регіональної політики, що дозволяє оптимізувати процес управління і надати відповідним органам право розробляти комплексні підходи до вирішення проблем регіонального розвитку, широко використовувати при цьому практику регіонального комплексного та цільового програмування і прогнозування в поєднанні із системою фінансових заходів.

Проблеми державної підтримки малого бізнесу ставили і вирішували в контексті фундаментальних досліджень державного регулювання підприємницької діяльності українські науковці: Варналії З. С., Говорушко Т. А., Дрига С. Г., Ісаченко Д. О., Манцуров І. Г., Тимченко О. Ф. [1 – 5]. Однак підтримка малого підприємництва саме на місцевому рівні є основним напрямом державної політики сприяння підприємству, яка здійснюється через регіональні й місцеві програми. Тому актуальним є дослідження ефективності цих програм саме на регіональному рівні.

Метою статті є дослідження програм підтримки малого підприємництва в Полтавській області.

Мале підприємництво є обов'язковим елементом ринкової економіки, одним із двигунів економічного та науково-технологічного прогресу в суспільстві, важливим стабілізаційним механізмом і засобом реалізації особливого підприємницького потенціалу населення.

Діяльність суб'єктів малого підприємництва, передусім, орієнтована на регіон, де вони працюють. Значно менше малих підприємств прагнуть розширити свою діяльність на більшу територію. Тому мале підприємництво пов'язано з умовами, що створюються для його існування на місцевому рівні, тобто певною мірою залежне від місцевої влади.

Підтримка малого підприємництва саме на місцевому рівні є ключовим напрямом державної політики сприяння підприємству, що здійснюється через регіональні й місцеві програми підтримки малого підприємництва.

Інструментом для виконання заходів регіональної та місцевої програм розвитку малого підприємництва у Полтавській області є Регіональний фонд підтримки підприємництва по Полтавській області, який створений відповідно до Закону України "Про державну підтримку малого підприємництва" від 19 жовтня 2000 р. № 2063-III [6]. Метою діяльності Фонду є один із визначальних пріоритетів державної політики – сприяння розвитку малого підприємництва на регіональному рівні. Засновниками фонду є Український фонд підтримки підприємництва, Полтавська обласна державна адміністрація. Фонд здійснює свою діяльність за рахунок об'єднання фінансових, матеріальних, нематеріальних та інших ресурсів засновників і учасників, спрямованих на підтримку та розвиток підприємства [7].

Перші кошти на рахунок Регіонального фонду надійшли в грудні 2001 р. й були використані на підтримку підприємства в січні – лютому 2002 р. Регіональний фонд підтримки підприємництва активно співпрацює з місцевими органами виконавчої влади та місцевого самоврядування з питань залучення коштів відповідних бюджетів для підтримки суб'єктів малого підприємництва. Також залучаються кошти районів і міст обласного підпорядкування, у яких не створені місцеві фонди підтримки підприємництва. Укладено договори з 18 райдержадміністраціями.

За основу в програмі діяльності Фонду покладено заходи Комплексної програми розвитку малого підприємництва у Полтавській області, яка розроблена відповідно до законів України "Про державну підтримку малого підприємництва" і "Про національну програму розвитку малого підприємництва" [6; 8]. Основне завдання, визначене цими документами для

Регіонального фонду підтримки підприємництва, полягає у сфері підтримки підприємництва на регіональному рівні.

При обґрунтуванні фінансового забезпечення виконання завдань Фонду беруться до уваги можливості обласного бюджету та положення Указу Президента України від 12.05.98 № 456/98 "Про державну підтримку малого підприємництва", якими рекомендовано облдержадміністраціям спрямовувати на підтримку малого підприємництва 0,5 % обласного бюджету [9].

Відповідно до норм Закону України "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України" термін дії програм галузей економіки залежить від специфіки галузі, а тому регіональні програми розвитку малого підприємництва розробляються на два роки [10].

За передбаченими відповідними програмами Фонд надає фінансово-кредитну підтримку на основі поворотності, строковості та забезпеченості через конкурс бізнес-проектів у вигляді фінансової підтримки на зворотній та безповоротній основах.

Стан розвитку малого підприємництва в області значно покращується: змінюється структура малих підприємств за видами економічної діяльності, продовжують збільшуватися обсяги реалізованої продукції, зростають надходження до бюджетів усіх рівнів від суб'єктів. Ці досягнення значною мірою отримані за рахунок позитивних зрушень щодо фінансової підтримки малого підприємництва, зокрема, завдяки Регіональному фонду підтримки підприємництва по Полтавській області.

Фінансове забезпечення реалізації заходів Комплексної програми розвитку малого підприємництва у Полтавській області здійснювалося за рахунок коштів місцевих бюджетів та коштів державного бюджету на фінансування заходів Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва [11].

Фінансове забезпечення коштами програм розвитку малого підприємництва за 2005 – 2008 рр. наведено у табл. 1 [14; 15].

Таблиця 1

Фінансове забезпечення коштами програм розвитку малого підприємництва у 2005 – 2008 рр.

	(тис. грн)			
Спрямування бюджетних коштів відповідно до бюджетних програм	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.
Комплексна програма	250,0	50,0	250,0	1 000,0
Національна програма	2,0	18,0	0,0	0,0
Фактично внесено до статутного Фонду засновниками:				
Українським фондом підтримки підприємництва;	20,0	30,0	120,0	135,0
Полтавською обласною державною адміністрацією	0,00	0,00	0,00	0,00
Фінансування міжнародного проекту "Інформаційно-консультаційний ресурс, створення системи мобілізації малого бізнесу в пріоритетних напрямках розвитку регіону"	0,00	0,00	71,4	27,5

Як видно з табл. 1, обсяг бюджетних коштів на реалізацію Комплексної програми розвитку малого підприємництва у Полтавській області має тенденцію до зростання.

Джерела фінансування програм фінансово-кредитної підтримки суб'єктів підприємницької діяльності Регіональним фондом підтримки підприємництва по Полтавській області у 2001 – 2009 рр. наведено у табл. 2 [12 – 16].

Таблиця 2

Основні показники фінансування програм фінансово-кредитної підтримки суб'єктів підприємницької діяльності Регіональним фондом підтримки підприємництва по Полтавській області у 2001 – 2009 рр.

(тис. грн)

Роки	Фінансування бізнес-проектів на поворотній основі (позика)	Джерела фінансування (місцевий, державний бюджети)			
		Кошти рефінансування	Кошти обласного бюджету	Кошти районних бюджетів	Кошти державного бюджету
2001	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2002	32,0	0,0	32,0	0,00	0,0
2003	128,0	16,0	92,0	20,0	0,0
2004	318,9	96,0	144,4	78,5	0,0
2005	231,8	179,8	0,0	54,0	0,0
2006	390,0	229,0	26,0	106,1	30,0
2007	616,9	262,3	226,0	112,1	0,0
2008	1 451,7	306,7	950,3	194,7	0,0
2009	872,2	527,7	200,0	144,5	0,0
Усього	4 042,8	1 617,5	1 671,3	709,9	30,00

Кошти державного бюджету були залучені лише у 2006 р. в обсязі 30 тис. грн. Ця сума є досить незначною для підтримки малого підприємництва Полтавської області з боку держави. Загалом обсяг надходжень з обласного та районних бюджетів щороку зростає, що свідчить про розвиток співпраці місцевих органів влади з суб'єктами підприємницької діяльності та взаємну зацікавленість районів у фінансовій підтримці пріоритетних галузей економіки області для розвитку та модернізації різних сфер господарської діяльності, а також поступового подолання проблеми безробіття, зменшення соціальної напруги в районах шляхом створення робочих місць у сфері малого підприємництва, розширення спектра фінансових послуг і підвищення конкурентоспроможності регіону. Фінансова криза відчутно вплинула на обсяг виділених коштів на фінансування у 2009 р. В умовах економічного спаду ця сума зменшилася.

Загалом за період 2003 – 2009 рр. мале підприємство Полтавської області завдяки районним надходженням отримало фінансову підтримку у сумі 709,9 тис. грн (табл. 3) [13 – 16].

Таблиця 3

Надходження коштів з районних бюджетів у 2003 – 2009 рр.

Райони	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Усього	
								тис. грн	%
Велокобачанський						10		10	1,41
Гадяцький	4	-4						0	
Глобинський		5	5					10	1,41
Гребінківський	8					5		13	1,84
Диканський	5	2	5	15	5	15	5	52	7,36
Зіньківський								0	
Карлівський	3			3,34	15	15	15	51,34	7,26
Кобеляцький								0	
Козельщинський					8	12	22,5	42,5	6,01
Котелевський			3					3	0,42
м. Кременчук								0	
Лохвицький	3	3	10	20	20	20	20	96	13,58
Лубенський	2	5	10		10	10	5	42	5,94
м. Лубни					5		10	15	2,12
Машівський	5,4			6,92				12,32	1,74
Миргородський								0	
Новосанжарський	5	15			20	20		60	8,49
Оржицький	7			5				12	1,70
Пирятинський			5			10		15	2,12
Полтавський				20	30	30	40	120	16,98
Решетилівський								0	
Семенівський								0	
Хорольський								0	
Чорнухівський		10	3	5	5	10	7	40	5,66
Чутівський			3	21	4	17,74	20	65,74	9,30
Шишацький	10	10	10	10		10		50	7,07
Усього	52,4	46	54	106	122	185	145	709,9	100,00

У 2003 – 2009 рр. найбільше коштів на здійснення фінансування проектів і програм з районних бюджетів спрямовує Полтавський (120 тис. грн, або 16,98 %), Лохвицький (96 тис. грн, або 13,58 %), Чутівський (65,74 тис. грн, або 9,30 %), Новосанжарський (60 тис. грн, або 8,49 %), Диканський (52 тис. грн, або 7,36 %) райони. Слід зазначити, що нестабільними є надходження Глобинського, Гребінківського, Оржицького, Машівського, Пирятинського районів.

Місцеві фонди підтримки підприємництва мають такі райони, як Зіньківський, Кобеляцький, Миргородський, Решетилівський, Семенівський, Хорольський райони та м. Кременчук. Тому з цих районів та міст обласного підпорядкування залучення коштів не здійснюється. Акумуляовані кошти на фінансову підтримку суб'єктів підприємницької діяльності розподіляються між відповідними районами, а також районами області, з якими не укладено договори.

Побудова взаємопов'язаної багаторівневої державної системи підтримки підприємництва сприяє реалізації принципів державної політики підтримки підприємництва, які закріплені в законодавстві України, передусім, малого підприємництва в сільській місцевості, та підвищує її ефективність. Виконання забезпечення надання фінансової підтримки пріоритетних напрямів передбачає створення в регіоні стабільної і гнучкої системи фінансово-кредитної підтримки суб'єктів підприємницької діяльності, спрощення доступу малих підприємств до кредитних та інвестиційних ресурсів, а також використання коштів. Загальна характеристика профінансованих бізнес-проектів суб'єктів підприємницької діяльності в пріоритетних галузях економіки у 2005 – 2009 рр. (у %) наведена в табл. 4 [14 – 16].

Таблиця 4

Загальна характеристика профінансованих бізнес-проектів суб'єктів підприємницької діяльності в пріоритетних галузях економіки у 2005 – 2009 рр., %

Назва	2005 – 2006 рр.	2007 – 2008 рр.	2009 р.
Транспорт	5	7	9
Виробництво і переробка сільськогосподарської продукції	10	17	19
Промисловість	22	14	10
Побутове обслуговування населення	23	20	18
Громадське харчування, випічка хлібобулочних виробів	16	14	21
Розвиток зеленого туризму	8	7	6
Проведення семінарів-тренінгів для підприємців, методологічне забезпечення	2	3	4
Переробка твердих побутових відходів	6	10	5
Інші види	8	8	8

У 2005 – 2006 рр. найбільш пріоритетними галузями економіки Полтавської області для фінансування є промисловість (22 %), побутове обслуговування населення (23 %) та громадське харчування, випічка хлібобулочних виробів (16 %). У 2007 – 2008 рр. передовими галузями діяльності малого підприємництва у сфері фінансування є: виробництво і переробка сільськогосподарської продукції (17 %), побутове обслуговування населення (20 %), громадське харчування (14 %), промисловість (14 %), переробка твердих побутових відходів (10 %). Розвиток сільського зеленого туризму складає 7 %, транспорт – 7 % від загальної кількості профінансованих проектів.

Пріоритетним напрямом фінансування у 2009 р. були такі сфери, як: виробництво і переробка сільськогосподарської продукції, громадське харчування, випічка хлібобулочних виробів, побутове обслуговування населення. Зростає інформаційна підтримка малого підприємництва, а саме: проведення тренінгів, семінарів для підприємців, методологічне забезпечення (з 2 до 4 %). Це підвищує кваліфікацію кадрів для сфери малого підприємництва через організацію професійного навчання, що сприяє започаткуванню власної справи, освоєнню бізнес-планування, юридичних аспектів ведення підприємницької діяльності, низьковитратного маркетингу, фінансового аналізу та методів ведення підприємницької діяльності.

Таким чином, обсяг надходжень з обласного та районних бюджетів постійно зростає. Це є позитивним фактом, оскільки свідчить про співпрацю місцевих органів влади з суб'єктами підприємницької діяльності та зацікавленість районів у фінансовій підтримці пріоритетних галузей економіки області. Оскільки наша держава вважається аграрною, позитивним є той факт, що серед підприємців популярними є виробництво та переробка сільськогосподарської продукції. Це актуально, оскільки останнім часом основними галузями фі-

нансування пропонується визначати енергозберігаючі новітні технології. Також збільшується інформаційна підтримка малого підприємництва: проведення семінарів та тренінгів для підприємців, методологічне забезпечення, що підвищує кваліфікацію кадрів для сфери малого підприємництва.

Кожна регіональна програма повинна відображати особливості відповідного періоду становлення сектору малого підприємництва з урахуванням загальнодержавних пріоритетів, а також специфічні завдання щодо створення найбільш сприятливих умов для розвитку підприємництва в певному регіоні на конкретному етапі. Регіональний фонд підтримки підприємництва по Полтавській області та місцеві фонди полегшують доступ суб'єктів підприємницької діяльності до фінансових ресурсів; сприяють підвищенню бізнес-культури та кваліфікації суб'єктів господарювання, отриманню ними досвіду для майбутньої діяльності.

Література: 1. Варналій З. С. Мале підприємництво: основи теорії і практики / З. С. Варналій. – 4-те вид., стер. – К. : Т-во "Знання", КОО, 2008. – 302 с. 2. Варналій З. С. Мікрокредитування малого підприємництва : монографія / З. С. Варналій, С. Г. Дрига. – Ірпінь : НУДПСУ, 2008. – 144 с. 3. Говорушко Т. А. Малий бізнес : навч. посібник / Т. А. Говорушко, О. Ф. Тимченко. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 200 с. 4. Исаченко Д. А. Малые предприятия в экономике Украины : монография / Д. А. Исаченко ; Инс. проблем рынка и экон.-экол. исслед. НАН Украины. – Одесса, 2006. – 164 с. 5. Манцуrow I. Г. Розвиток малих підприємств (статистичне оцінювання впливу на економічне зростання та конкурентоспроможність країни) : монографія / I. Г. Манцуrow. – К. : КНЕУ, 2009. – 181 с. 6. Закон України "Про державну підтримку малого підприємництва" від 19.10.2000 р. № 2063-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. 7. www.rada.pl.ua. 8. Закон України "Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва" від 21.12.2000 р. №2157-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. 9. Указ Президента України від 12.05.98 №456/98 "Про державну підтримку малого підприємництва" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. 10. Закон України "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України" від 23.03.2000 р. № 1602-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. 11. Комплексна програма розвитку малого підприємництва у Полтавській області на 2009 – 2010 рр. – Полтава : ОДА, 2008. 12. Звіт про фінансову діяльність Фонду на виконання заходів Комплексної програми розвитку малого підприємництва у Полтавській області у 2001 – 2002 рр. // Регіональний фонд підтримки підприємництва по Полтавській області, 2003. 13. Звіт про фінансову діяльність Фонду на виконання заходів Комплексної програми розвитку малого підприємництва у Полтавській області у 2003 – 2004 рр. // Регіональний фонд підтримки підприємництва по Полтавській області, 2005. 14. Звіт про фінансову діяльність Фонду на виконання заходів Комплексної програми розвитку малого підприємництва у Полтавській області у 2005 – 2006 рр. // Регіональний фонд підтримки підприємництва по Полтавській області, 2007. 15. Звіт про фінансову діяльність Фонду на виконання заходів Комплексної програми розвитку малого підприємництва у полтавській області у 2007 – 2008 рр. // Регіональний фонд підтримки підприємництва по Полтавській області, 2009. 16. Звіт про фінансову діяльність Фонду на виконання заходів Комплексної програми розвитку малого підприємництва у Полтавській області у 2009 р. // Регіональний фонд підтримки підприємництва по Полтавській області, 2010.

Рецензент
докт. екон. наук,
доцент Гавкалова Н. Л.

Стаття надійшла до редакції
03.02.2011 р.